

OPPISVIESTI

2/2015

Helsingin työväenopiston opistolaisyhdistys r.y.

Hallitus vuonna 2015

Tehtävänimike	Nimi	Sähköposti	Puhelinnumero
Puheenjohtaja	Ritva Nuutinen	ritva.nuutinen@luukku.com	040 555 5062
Varapuheenjohtaja	Torsti Tuominen	tuominen.torsti@gmail.com	050 570 6442
Sihteeri	Leena Hellgrén	leenam.hellgren@luukku.com	040 847 9637
Varasihteeri	Eija Inglis	eija.inglis@gmail.com	050 443 4348
Tiedotussihteerit	Riitta Huber ja	riitta.huber@hotmail.com	050 324 3726
	Eija Inglis	eija.inglis@gmail.com	050 443 4348
Taloudenhoitaja	Markus Sohlström	markus.sohlstrom@taloverkot.fi	040 549 7935
	Eeva-Maria Kiljunen		040 745 9624
	Teemu Björckbacka	tbjorkba@welho.com	040 575 4717
	Tuula Halmirinne	tuula.halmirinne@pp.inet.fi	
	Annikki Piilonen	annikki.piilonen@pp.inet.fi	044 527 0450
	Johanna Salo-Schorn	johanna.m.salo@gmail.com	
Jäsensihteeri	Raili Salonen	raili.i.salonen@luukku.com	09 325 1629

Toimikunnat vuonna 2015

Kahvilatoimikunta	Pj Ritva Nuutinen	ritva.nuutinen@luukku.com	040 555 5062
Palstatoimikunta	Pj Teemu Björckbacka	tbjorkba@welho.com	040 575 4717
- palstarekisteri	Virpi Peiponen	virpipeiponen@hotmail.com	046 522 3360
Retkeilytoimikunta	Pj Matti Huttunen		040 832 4302/694 2059
Seniorikerho	Raili Salonen	raili.i.salonen@luukku.com	09 325 1629
Tiedotustoimikunta	Riitta Huber ja Eija Inglis		
Itäinen toimikunta	Pj Torsti Tuominen	tuominen.torsti@gmail.com	050 570 6442
Keskinen toimikunta	Pj Liisa Helimäki-Moberg	helimakimoberg@helsinkinet.fi	
Pohjoinen toimikunta	Pj Annikki Piilonen	annikki.piilonen@pp.inet.fi	044 527 0450
Eteläinen toimialue	Yhteyshenkilö Eija Inglis	eija.inglis@gmail.com	050 443 4348
Läntinen toimialue	Yhteyshenkilö Riitta Huber	riitta.huber@hotmail.com	050 324 3726
Koillinen toimialue	Yhteyshenkilö Raili Salonen	raili.i.salonen@luukku.com	09 325 1629

Lehden tekoon osallistuneet

Ritva Nuutinen	Markus Sohlström
Helena Grönlund	Riitta Huber
Raili Salonen	Timo Kyllönen
Eija Inglis	Johanna Salo-Schorn

Kannen kuva: Johanna Salo- Schorn
Viereisen sivun kuva: Helena Grönlund,
Opistotalon pihaa syksyllä 2011
Sivun 4 kuva: Helena Grönlund,
marjametsässä

Sisällys

Hallitus ja toimikunnat.....	2	Aikuisenakin oppii ruokakurssilla.....	16
Vuosikokousilmoitus.....	3	Jäsenkortti.....	17
Puheenjohtajan tervehdys.....	4	Työväenopiston aarreaitta.....	18
Zahris Castrenin säätiön kuulumisia.....	5	Kun opistolaiset polttivat työväen-	
Työväenopiston sivistystehtävä.....	6	opiston.....	20
Jäsenetuja.....	7	yhdistyksen retket.....	23
Seniorikerhon kevätretki.....	8	Oppiskahvio.....	24
P-juttu.....	9	100-vuotisjuhlaleivos	25
Vaikutelmia Valamosta.....	10	Eteläisen alueen kevätnäyttely.....	26
Malauskurssilla Evolla.....	12	100-vuotia Helsingikuoro viettää	
Opisto täynnä motivaatota.....	13	juhluvuottaan.....	28
Piirustuskurssilla Madridissa.....	14	Saludos de Malaga.....	30

HELSINGIN TYÖVÄENOPISTON OPISTOLAISYHDISTYS RY

SYYSKOKOUS

pidetään lauantaina 21.11.2015 Opistotalolla
Helsinginkatu 26, 00530 kello 14.00

Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat, joihin kuuluu toimintasuunnitelma ja
talousarvio vuodelle 2015, sekä toimihenkilöiden valinta erovuoroisten tilalle.

Muistathan ottaa mukaan jäsenkorttisi

Kokouskahvit tarjotaan Oppiskahviossa

Tervetuloa mukaan päättämään tulevasta
toiminnasta!

Hallitus

Puheenjohtajan tervehdys

Hyvät Oppisviestin lukijat,

Syksy on tullut, opiskelukausi alkanut, olemme menossa kohti Joulua. Kukin meistä varmaan odotti innolla aurinkoista, lämmintä kesää. Kuinkas kävikään?

Kesäaika oli melko epävakaa, alku koleaa, vähän lämmintä, taas koleaa ja sateita. Toiset nauttivat kestästä kuitenkin täysillä, jotkut taas valittivat säästä kaiken aikaa.

Tätä kirjoittaessani tuntuu epävarmalta ja epävakalta koko Suomen tilanne. Hallituksen ehdotukset ahdistavat monia ammattiryhmiä, yksilöitä, eikä vähiten vanhuksia ja vähäosaisia. Me täällä Suomessa olemme olleet kuin Herran kukkarossa, kaikesta puutteesta huolimatta. Saamme puhua vapaasti melkein mistä vaan missä vaan. Meillä on riittävästi puhdasta vettä eikä meillä ei ole nälänhätää sen kaikessa merkityksessään. Olemme saaneet olla todella turvatussa kotimaassamme sitten sotien.

Nyt meille on tulossa suuri määrä avuntarvitsijoita. Jokainen uutislähetys kertoo ihmisistä, jotka ovat

kiireellisen avun tarpeessa, ruokaa, majoitusta ja ennen kaikkea jotain pysyväistä. Miten me otamme heidät vastaan, järjestöinä ja yksilöinä? Olimmehan itsekkin aikoinaan avun tarpeessa, lapsia sijoitettiin sodan alta pohjoismaihin. Olisiko nyt meidän aika auttaa ja millä tavalla voimme olla mukana tässä vaikeassa kriisitilanteessa, ei vain sanoissa vaan teoissa.

Miten opisto voi auttaa kotouttamisessa, miten opistolaisyhdistys voisi olla mukana? Kansalais- ja työväenopistot ovat aina painottaneet yksilön persoonallisuuden kehittämistä. Monikulttuurisuus on ollut maassamme pitkään osana yhteiskuntaamme.

Suomen kielen oppiminen takaa tulijoille parhaat mahdollisuudet opiskeluun ja aikanaan myös työpaikkojen löytämiseen. Miten opistolaisyhdistys jäsenineen voisi olla apuna, sekä opistoon suuntautuissa paineissa, että tämän ajan haasteissa? Mitkä ovat vapaan sivistystyön haasteet tänä päivänä. Kansalaisen tarvitsemat perustiedot tänä päivänä ovat aivan

erilaiset kuin muutama vuosikymmen sitten. Miten pysyä mukana kaikessa tietotekniikan vaateissa, siinä meille kysymys ja paljon pohdintaa.

Opistolaisyhdistyksellä tulee kohta 100-vuotissynttäreitä. Olemme päättäneet tehdä satavuotishistoriikin. Etsimme kirjoittajaa ja haastamme koko opistoväen, siis opiskelijat ja henkilökunnan mukaan historian tekoon.

Haastamme myös mukaan toimintaan, opiskelijoiden edunvalvontaan uusia kiinnostuneita opiskelijoita.

Tule yhdistyksen syyskokoukseen 21.11.2015, opistotalolla Helsinginkatu 26 klo 14.00. Tule esittämään omia ehdotuksiasi sekä yhdistykselle, että myös kauttamme opistolle.

Antoisaa opiskelua opistossamme
Ritva Nuutinen

ZACHRIS CASTRENIN SÄÄTIÖN KUULUMISIA

Teksti: Ritva Nuutinen, säätiön puheenjohtaja,

Kuvat: Marja-Liisa Viherä

Apurahojen jakamisella on jo vuosikymmenten historia, vaikka säätiö perustettiin vasta vuonna 2008. Sitä ennen opistolaisyhdistyksen hallinnassa oli Stipendiraasto, josta vuosittain apurahoja jaettiin.

Alkuaikoina apurahoja jaettiin yhteiskunnallisten aineiden jatko-opiskeluun Kansankorkeakoulussa, tai sitä vastaavissa laitoksissa. Sääntöjä muutettiin 1968 siten, että apurahoja voivat hakea muutkin kuin yhteiskunnallisten aineiden opiskelijat. Monina alkuvuosina apurahoja myönnettiin vuosittain 2-4 kappaletta ja vuonna 1978 apurahoja sai 20 opiskelijaa.

Rahaston varoja kerrytettiin monin eri tavoin. Opiskelijat tekivät testamentteja rahastolle. Addressikilpailu järjestettiin 1968 ensi johtaja Zachris Castrénin 100-vuotissyntymäpäivän johdosta. Painoksia otettiin kaksi eri kertaa, niitä myytiin opetusvälinemyymälässä opistolla varojen kartuttamiseksi. Nykyisin ei niitä enää ole saatavissa, ne eivät enää kilpaile monien muiden myynnissä olevien kanssa.

Monet opistolaiset lahjoittivat vuosikausia aikaansa toimimalla sää-

tiön hoitokunnassa, monissa sen eri tehtävissä. Kiinteistöjen huolto, remontit, vuokrien perintä ja varojen sijoittaminen vaativat myös hyvää taloudellista vaistoa. rahaston peruspääoma karttui ja varattomien opistolaisten jatko-opintoja voitiin tukea.

Säätiö on saanut merkittäviä lahjoituksia, joiden myötä pystymme vuosittain jakamaan opiskelijoille laaja-alaisesti kurssiapurahoja. Jatko-opintojen tukeminen on säätiön periaatteiden mukaista edelleen. Etsimmekin erilaisia mahdollisuuksia apurahojen suuntaamista mahdollisemman suurelle opiskelijajoukolle. Aikaisemmin ulkomailla tapahtuvaan opiskeluun ei lainkaan myönnetty apurahoja ja tänä päivänä anomukset suuntautuvat paljolti ulkomaille. Onkohan kaukomatkailu tullut mukaan näihin?

Säätiössä tullaankin pohtimaan uusia mahdollisuuksia ja keinoja suuremman joukon tukemiseksi.

Keväällä 2015 hakemuksia tuli yhteensä 168 kappaletta summataan 82 056€.

Jälleen oli puutteellisia anomuksia eikä niitä käsitelty. Lisäksi mukana oli anomuksia, jotka eivät olleet opiskelua lainkaan.

Opiskelun tulee olla joko jonkun opiston tai kurssikeskuksen järjestämää koulutusta, tai yksityisellä opettajalla tulee olla y-tunnus ja ennakokoperintätodistus verottajalta.

Apurahoja myönnettiin yhteensä 74 600€ jakautuen seuraavasti:

Lausunta	11
liikunta	7
kielet	28
kirjoittajat	6
kuvataide	50
käsityöt	12
musiikki	6
valokuvau	7
ryhmiä	3

Myös tänä vuonna säätiö on päättänyt myöntää kannustus apurahan opiston opiskelijalle, teemana elinvoima ja liikkuminen.

Seuraava hakuaika on huhtikuu 2016. Edellytys kahden vuoden opiskelu vuosina 2015 ja 2014 ja kaksi vuotta myönnetystä apurahasta.

Työväenopiston sivistystehtävä

Teksti:Taina Saarinen, rehtori

Olen parissa aikaisemmassa kirjoituksessa pohtinut opiston tehtävää sivistymisen mahdollisuuden tarjoajana. Kevään 2015 numerossa purin auki opetussuunnitelman eri tavoitteita ja niiden perusteluita opiston toiminnassa. Tämän kesän ja syksyn kansainvälinen ja kotimainen tilanne alleviivaa näitä asioita.

Kertaus on opintojen äiti. Kerron opiston tavoitteista tarinan keinoin. Kuvittelen jokaisen yhdeksästä tavoitteesta opiskelijan elämässä.

62-vuotias Vaula katseli ihmeissään tv-uutisia. Ilta illan jälkeen kertautui viesti Euroopan ja Suomen talouselämän vaikeuksista ja nyt vielä nämä maahanmuuttajien tulvat. ”Mitä maailmassa tapahtuu oikein?”, oli hänen ajatuksissaan illoin ja päivin. Vaula asui yksin ja kaipasi aina välillä juttuseuraa, jotta olisi voinut ihmetellä ääneen asioita. Ja hän olisi halunnut tietää, mitä joku muu asioista ajatteli. ”Ei tällaista ole ennen tapahtunut, mitähän tästä seuraa?” Päivän lehdistä ja tv:stä sai perustietoja, mutta ne eivät oikein riittä. Tilanne tuntui niin monimutkaiselta ja vaikeaselkoiselta, että Vaula alkoi etsiä lisätietoja. Hän törmäsi työväenopiston luentotiedotteeseen Hesarin menopalstalla: Islamilainen Pohjois-Afrikka. Hän tuumasi: ”Maanantailuennot

Opistotalolla, ei ilmoittautumista, sinne vaan”.

Vaula saapui ensimmäiselle luen nolle, jonne oli tullut runsaasti muutakin kuulijakuntaa. Opistotalo ei ollut Vaulalle kovin tuttu, ”vaaleanpunainen palatsi Hesarilla”. Hän tuli ajoissa paikalle ja ek-syi kirjastoon Viipurinsalaa hak-iessaan. Kirjastonhoitajalta hän kuuli tietokoneopastuksesta ja mahdollisuudesta käyttää opiston koneita niin Opistotalossa kuin lähempänä kotiaan Pohjois-Helsingissä.

Samalle luen nolle oli tullut kuulijaksi 25-vuotias Kainuusta Helsinkiin opiskelemaan tullut Mauri. Häntä kiinnosti maailmantilanne sekä erityisesti muihin ihmisiin tutustuminen. Uutena helsinkiläisenä hän oli tutustunut opiskelukavereihinsa, mutta hän halusi tavata myös ”tavallisia” ihmisiä ja saada elämäänsä muutakin rytmiä kuin ammattikorkeakoulun ja opiskelijoiden iltariennot. Mauri huomasi ilmoitustaululla mainoksen opiston teatteriryhmästä. ”Minä, melkoisen ujo ihminen, haluan lavalle toisten kanssa.” Näin Mauri ajatteli salaista toivettaan. ”Täällä ei kukaan tunne minua, voin mennä harjoittelemaan nähdynksi tulemista.” Mauri ilmoittautui teatteriryhmään

ja tutustui monenikäisiin ja erilaisissa elämäntilanteissa oleviin ihmisiin.

45-vuotias Matti oli kävellyt monet kerrat Stoassa kirjastoon, luke-nut lehtiä, istunut aulassa, joskus käynyt kahvilla. Työväenopiston tilat käytävän päässä olivat vielä löytämättä. Sitten jokin ihmeellinen palvelumuotoiluhanke sai aikaan opiston mainoskyltin aulaan. ”Jaa, työväenopisto. Enhän minä ole töissä, työttömänä jo kolmatta vuotta. enhän minä kehtaa, tuottamaton ihminen.” Matti vilkaisi kuitenkin ilmoitustaulua ja siellä oli filosofisten iltojen mainos. ”Hyöty ja oikeudenmukaisuus, velvollisuus. Hmmm.”

Nämä, ehkäpä hieman naiivit kuvitelmat voivat olla hyvinkin totta monen elämässä. Monenlaisten ihmisten kohtaaminen, keskustelu, ajassa pysyminen ja tietojen sekä taitojen oppiminen ovat sivistyksen ytimessä. Annetaan omalle kasvulle mahdollisuus, ollaan uteli-aita niin maailman, toistemme kuin oman itsemme suhteen. Itselleni on tärkeää se, että en kuvittele tietäväni vastauksia. Jos osaisi kuunnella ja kysyä.

JÄSENETUJA

Opistolaisyhdistyksen jäsenyys kannattaa. Jäsenyys on ilmainen. Käy täyttämässä jäsenkortti opiston toimipisteissä. Lisätietoja opistolaisyhdistyksestä ja opistolisänniltä.

Alennus edellyttää työväenopiston taideopiskelijaleimalla tai opettajan varmistuksella varustettua opistolaisyhdistyksen jäsenkorttia tai taidekurssin maksukuittia.

Kehysgalleria Art & Frame

- 20% normaalihintaisista tuotteista
Kehyksiä, kehyksiä, lasia, passipahvia,
-leikkureita, kaikki kehystyksen tarvikkeet
ja työkalut.

Kaapelitehdas Tallberginkatu 1 E Hki 18
Puh. 040 562 1041 - Seppo Sinkkonen
Avoinna: ti-pe 10-17

Uudenmaankadun akryyli ja DIVERSE

- 10% normaalihintaisista tuotteista
Erinomainen valikoima taiteilijatarvikkeita:
Golden Paints, Koh-I-Noor, Saunders
Waterford, Rublev, jne. Värsjä, papereita,
telineitä, siveltimiä, ym. tarvikkeita.
Uudenmaankatu 11 Hki 12
Puh. 045 8455005
www.diverse.fi, shop@diverse.fi
ti-pe 11.00-17.30, la 12-16
su-ma suljettu.

Taidekehystämö, taiteilija- tarvikkeita Snow White Oy

- 20% normaalihintaisista tuotteista.
Laaja valikoima taiteilijatarvikkeita, värejä,
kehyksiä, papereita, maalauspohjia ym...
Alennus ei koske kehystämispalveluja.
Hämeenatie 2 M 1 Hki 53
- hallia vastapäätä Puh. 09762 063
Avoinna: ma-pe 9-18, la 9-15

Taidetarvikeliike Farbe Oy

- 20% normaalihintaisista tuotteista
Taiteilijatarvikkeita monipuolinen
valikoima.
Kaapelitehdas Tallberginkatu 1 C, 2.krs,
Hki 18 Puh. 09694 9791 www.farbe.fi
farbe@kolumbus.fi Avoinna: ma-pe
11.15-17.45, la 11.15-14.00

Tempera Oy

-10-20% normaalihintaisista tuotteista
Tunnetusti monipuolinen valikoima
taiteilijatarvikkeita.
Puh. 096129 290 www.tempera.com
myynti@tempera.com
Uudenmaankatu 16 Hki 12
Avoinna: ma-pe 9-18, la 10-15

Taidemaalariiliton tarvikemyynti

- 20% normaalihintaisista tuotteista
Valikoima korkealaatuisia tarvikkeita.
Erottajankatu 9 B Hki 13 - sisäpiha
Puh. 09 - 6811 0511
www.painters.fi/tarvike.html
email: tmtarvikkeet@artists.fi
Avoinna: ma-to 9.15-17, pe 12-17

Taide- ja kehysliike Kamiter-Ars Oy

- 10% normaalihintaisista tuotteista
Helsinginkatu 6 Hki 50
Taiteilijatarvikkeita ja kehystystä.
Puh. 09 710 048, tina.tainio@kartina.fi
Avoinna: ti-pe klo 10-18 la 10-14
Myös mahdollisuus järjestää näyttelyitä
yksin tai yhdessä.

Taidetarvikeliike Giotto

- 20% normaalihintaisista tuotteista.
Alennus ei koske tarjoustuotteita.
Taiteilijatarvikkeita monipuolinen
valikoima.
Mechelininkatu 16 Hki 10
Puh. 09406 473 info@giotto.fi
www.giotto.fi
Avoinna: ma-pe 9.30-17.30, la 10-14

Tuubi Oy

-10% normaalihintaisista tuotteista
Hyvä valikoima tarvikkeita harrastajalle ja
ammattilaiselle. Lönnroinkatu 23 Hki 12
Puh. 09-4182 2200 www.tuubi.com
email: tuubi@tuubi.com
Avoinna: ark. 10-17.30, la 11-18

OMPELUN JA KÄSITYÖN ERIKOISLIIKKEET

Tikata

- 10% normaalihintaisista tuotteista
Tallinnaukio Itäkeskus
Itäkatu 11, Hki
Avoinna: ma-pe klo 10-19, la 10-16
Puh. 09-7591380
info@tikata.fi, www.tikata.fi

Lankamaailma

Kurssimaksun kuilin esittämällä
-10% alennuksen normaalihintaisista
neulelangoista ja kudonta-
materiaaleista. Alennus ei ole
voimassa verkkokaupassa.
Liikekeskus Ogeli, Kytänvanhimmentie 29
Hki 64. Puh. 09 774 1177
www.nordiaprodukter.fi
www.lankamaailma.fi
info@lankamaailmanordia.fi Aukioloajat:
ma-pe 9-19, la 10-16, su 12-16

Ullaka Oy

-10% verkkokaupan ostoksista.
Alennuksen saa tarjouuskoodilla. Koodi:
OPISTO 15S lisätään verkkokaupassa
ostoskorin ensimmäisellä sivulla Tarjous-
koodi-kenttään. Se on voimassa syys-
kuukauden 14.12.2015 saakka. Minimi-
tilaus: vähintään €20 tilaus oikeuttaa alen-
nukseen. Toimitusmaksu €3,50/tilaus
riippumatta tilauksen koosta
www.ullaka.fi Sienitie 46 Hki 76.
Puh. 010-2355200
asiakaspalvelu@ullaka.fi
Myös tilauksen nouto onnistuu sopimalla
noutoajan puh. 0102355200.
Nouto-osoite: Sienitie 46, Hki 76.

SENIORIKERHON KEVÄTRETKI TUUSULAN KULTTUURIMAISEMIIN

Teksti ja kuvat: Raili Salonen

Kauniina toukokuun päivänä kokoonnuimme tuttuun tapaan opistotalon edessä. Kun kaikki ilmoittautuneet olivat paikalla matka kohti Tuusulaa alkoi.

Ensimmäinen kohteemme oli Tuusulan vanha kirkko, jossa meillä oli hyvä opastus Tuusulaan historiaan ja seurakuntaan. Tutustuimme myös kauniiseen vanhaan hautausmaahan ja siellä joidenkin tunnettujen merkkihenkilöiden leposijaan.

Matka jatkui Onnelaan. Paikka, jolla on merkittävä historia takanaan. Vuosien saatossa paikka on ollut monessa käytössä. Merkittävä maininta on näkövammaisten virkistys ja koulutuskeskus. Siis täällä Onnelassa nautimme rauhallisesti maukkaan lounaan.

Matka jatkuu, melko kiireellä taiteilijakoti Halosenniemeen, myös siellä meillä oli opastus mielenkiintoisen historian myötä.

Ja sitten Lottamuseoon. Siellä saimme jokainen omaan tahtiimme tutusta näyttelyyn. Sekin tosi mielenkiintoista historiaa.

Kotimatalla meillä oli vielä mahdollisuus piipahtaa Pirilän kukkataloon ihailemaan kevään kukkaloistoa. Ja kuinka ollakaan monet meistä lähtivät kevätkukkien kera kotimatalle kohti Helsinkiä.

Jälleen toivomus, ensi vuonna taas lähialueen tutustumisretki kevään kynnyksellä.

P-JUTTU

(Otsikkoa ei pidä ymmärtää väärin, vaan kirjaimellisesti.
Kysymyksessä on tietysti p-kirjaimelle rakentuva jouluruno.)

*Pakkanen paukkui pihalla
pirtissä puu pystytetty
puettuna pihkapuu.
Pitopöytä pitkitetty
pöytään pantuna parasta
porsaanpaisti palottuna
pielessä polttavat perunat
puolukoita, piirakoita,
paistoksia pitkin pöytää.
Puinen puolikko pöydällä
pyy parempi pivossa
puuropata pankolla porisi.
Pappa päästä pöydänpään
pani painoa puheisiin
puhui pojasta pahnolla
paimenista paikan päällä
pyhän paikan paarmahella
puhui Paavosta, petusta
puutteesta päivinä pahoin.*

*Papan puheen päätyttyä
puuttui perhe pitopöytään
posket pyöri, puhe pulppusi.
Pian pönkkänä piteli
pieliänsä pienemmätkin
pidetäänpäs pieni paussi
puuro padassa poriskoon.
Pukki pyrkii porstuaan
pukki puhuu puut, pensaat
puhuu pirskeestä peikkojen
pimeässä Pohjolassa.
Pitkät parvet pakanoita
palvoi peikkoja peläten
pienet pirpanat pyysivät
päästä paikkojen pitoihin.
Poissa peikot Pohjolasta
painuivat paasiksi Pallakseen
päivä paistaa paaden pintaan
pyry peittää pakkasella.*

*Puretaan pois pukin pussi
puistellaan pois paketit
pukin päästä puuhillensa.
Pieni pivo puolikasta
paikallansa pukille
polttavassa pakkasessa
poro polkee Pallakseen
pahnolleko pukin pistät
poissa poro, pulkkakin?
Poronpito päättää piti,
pienet pitopalkkiot.
Pukki pakkasvahingoilla
pidin pitää pollenaan.
Pallot, peikot, palopumput
paketeista puretaan
pukin pussit puuttumatta
pehmeätkään paketit.*

Kirjoittanut todellinen opistoveteraani Marja Mäntynen, joka on vuosikymmenet opiskellut eri opinto piireissä.

*kumpi kuva vai-
ko molemmat*

Kellon aihoiden tekoa punavahasta

Vaikutelmia Valamon valimosta

Teksti ja kuvat: Pentti Pohjalainen

Minulla oli Zachris Castrenin säätiön myöntämän apurahan turvin mahdollisuus osallistua Taide- ja kellonvalukursseille Valamon opistossa heinäkuun alussa viime kesänä. Opisto toimii Valamon luostarin kyljessä ja tarjoaa monipuolisen valikoiman kursseja. Aihealueita ovat mm. kirjoittaminen ja musiikki, kädentaidot, elämäntaidot, sekä luonnollisesti ikoninmaalaus ja ortodoksisen uskon liittyvät kurssit.

Opiston opettajina toimivat mm. kirjailija Torsti Lehtinen ja YLE:n mainio musiikkitoimittaja Risto Nordell. Opistossa opiskelu ei edellytä ortodoksista vakaumusta, sitä ei vaadita eikä kysyt. Sen sijaan on tarpeen ja hyödyksi avoin ja utelias mieli uuden oppimiseen. Kädentaitokursseillakin tämä on riittävä edellytys. Harvoilla on edeltävää kokemusta esimerkiksi sulan pronssin valusta. Lisätietoa opistosta ja sen kurssivalikoimasta löytyy Valamon nettisivuilta osoitteesta <http://www.valamo.fi/valamon-opisto.html>.

Taide- ja kellonvalukurssi pidettiin 5. – 12. heinäkuuta 2015. Kurssikuvauksen mukaan kyseessä on taidevalun peruskurssi, jonka aikana valetaan pronssista pienoisteoksia, reliefejä sekä pronssikelloja häviävän vahan menetelmällä. Menetelmä on tuhansia vuosia vanha ja sen nimi viittaa siihen, että valettavaksi

haluttu muoto valmistetaan vahasta. Tämän aihioon tehdään niin ikään vahasta valukanavat ja valusuppilo. Koko yhdistelmä leivotaan kipsistä ja hiekasta valmistetun seoksen sisään. Muotit lämmitetään hitaasti ja poltetaan noin 750° C lämmössä. Vaha sulaa pois ja jättää jäljelle alkuperäisen aihion muotoisen ontelon, johon sula pronssi sitten kaadetaan. Vahan sijasta ja lisäksi voi käyttää mitä tahansa materiaalia, joka palaa 750°C:ssa ja joka kestää kipsihiekkaseoksen kosteuden. Muottiin voi laittaa vaikka karpässien ja tehdä siitä pronssisen kopion. Itse kokeilin mm. 3D - tulostimella printattua tähteä ja venäläisvalmisteista puista matkamustaastiaa. Molemmat kokeilut onnistuivat kohtalaisen hyvin.

Kurssin opettajana toimi taidevalaja Heikki Pentikäinen. Oppilaita oli ilmoittautunut maksimimäärä, 8 kappaletta. Kaikki eivät kuitenkaan ehtineet paikalle heti kurssin alusta. Aloitimme kuuden oppilaan voimin heti ensimmäisenä päivänä.

Oli sunnuntai-iltapäivä. Teimme valumalleja vahasta ja suunnittelimme valettavia kappaleita. Käytettävä vaha on sitä tuttua punaista vahaa, jota oli aikoinaan punakuorisen juuston päällä, ennen kuin se korvattiin

muovikuorella. Tämä oli juuri se materiaali, jolla lapsena tein ensimmäiset muovailukokeilut. Vasta paljon myöhemmin sain muutaman puikon muovailuvahaa.

Vaha ilmeisesti avasi jonkin vanhan lähteen. Sitä vain muovasi ja muovasi ja esineitä ja muotoja vain putkahteli käsistä. Osa täytyi heittää takaisin sulatuskattilan punaiseen mereen.

Seuraavina päivinä, maanantaina ja tiistaina, jatkoimme työskentelyä mallien ja muottien parissa ja viimeistelimme yksityiskohtia. Tiistaina kello 15 aloitimme muottien rakentamisen sisätiloista valukentälle ja latasimme muotit uuniin. Valukenttä kaksine uuneineen sijaitsee hieman loitolla itse opistosta ja luostarista, pienen niityn päässä. Koko valukenttä on suojattu suurehkoilla puutarhakatoksella sateen varalta. Uunit ovat yksinkertaisia harkoista muurattuja rakennelmia ja lämmitykseen käytetään öljypoltinta. Yksi uuni on muottien kuivatusta ja polttoa varten ja toinen pronssin sulatukseen.

Muottiuunin liekki sytytettiin tiistaina noin kello 16. Lämpöä nostettiin noin 50°C:sta tunnissa 750°C:een Uunissa paloi tuli koko yön.

Uuni sammutettiin keskiviikkona puoliltapäivin ja alkoi pitkä odottelu, jonka aikana uuni ja muotit jäähtyvät. Tässä vaiheessa muotit ovat erittäin hauraita ja helposti särkyviä. Odotusaikana valmisteltiin varsinaista valua ja leikattiin juuttikankaasta suikaleita muottien vahvistamista varten. Lisäksi katsoimme elokuvasta Andrei Rublev kellonvalukohtauksen.

Sateli hiljakseen tihkua. Arveltiin millainen tulisi huomisesta valupäivästä. Sade valupäivänä ei ole kovin suotava. Pienikin vesimäärä laajenee höyrystyessään valtavaksi pilveksi ja muottiin joutunut vesi on suorastaan vaarallista. Varalta olisi kuitenkin vielä valupäivänä käytettävissä perjantai.

Koko yön satoi rankasti ja ukkosti. Torstaiaamu oli kuitenkin lähes sateeton ja lähdimme aamiaisen jälkeen valmistelemaan valupaikkaa noin kello 8:30. Muotit olivat vielä lämpimiä. Tehtiin kipsivelli, kastettiin juuttisuikaleet kipsiin ja kapaloitiin muotit samaan tapaan kuin raajat kipsataan. Tämän jälkeen muotit kaivettiin hiekkään valuaukkoa myöten ja imuroitiin roskat pois muotin sisältä.

Tämän ohella oli jo aloitettu pronssin lämmitys ja sulatus. Pronssin koostumus on 80% kuparia ja 20 % tinaa. Tämä on kokemuksen perusteella paras suhde kellonvaluuun. Pronssin valulämpötila on 1250°C. Oikean lämpötilan toteamiseen käytetään perinteisesti kuparilankaa. Langan päähän taivutetaan pieni koukku ja pää kastetaan sulaan pronssiin. Jos koukku häviää,

on sula valmis valettavaksi. Käyttämämme upokas vetää noin 35 kiloa sulaa pronssia. Ensimmäinen valu tehtiin noin kello 10 ja toinen tuntia myöhemmin. Koko valutapahtuma on nopeasti ohi verrattuna sitä edeltäviin päiväkausien valmisteluihin. Valut jätettiin jäähtymään ja ruokailun jälkeen alettiin kaivaa nyyttejä hiekasta ja rikkoa muotteja.

Muotista löytyvä valukappale ei aina vastaa odotuksia. Sieltä ei putkahda esiin hohtavan kirkas ja sileä esine, jonka voi pistää suoraan piirongin päälle. Muottiin on voinut tulla halkeamia ja säröjä tai sitten seinämä on joltakin kohtaa luhistunut. Nämä ilmiöt näkyvät esim. ylimääräisinä kalan evää muistuttavina hetaleina kappaleen pinnalla. Tästä alkaa tiivis ja intensiivinen viimeistelytyö. Onneksi toivottomiltakin näyttävistä tapauksista yleensä selvittää. Joskus tosin joutuu muuttamaan lennosta näkemystä lopputuloksesta. Valetun metallin pinnassa on kuitenkin oma viehätöksensä ja elävyytensä, joka puuttuu koneistetuista ja kiillotetuista kappaleista.

Loput päivät kurssista käytettiin viilaamiseen, leikkaamiseen, vasarointiin, hiontaan ja patinointiin, kukin tarpeensa ja näkemyksensä mukaan.

Päätöspäivänä, sunnuntaina koottiin esineet yhteen opiston pöydälle ja keskusteltiin ja vaihdettiin kokemuksia. Uusia ideoita oli jo syntynyt ja alettiin odottaa uutta valukurssia. Tämän jälkeen katsoo toisin silmin vaikkapa kirpputorien valikoimia. On esimer-

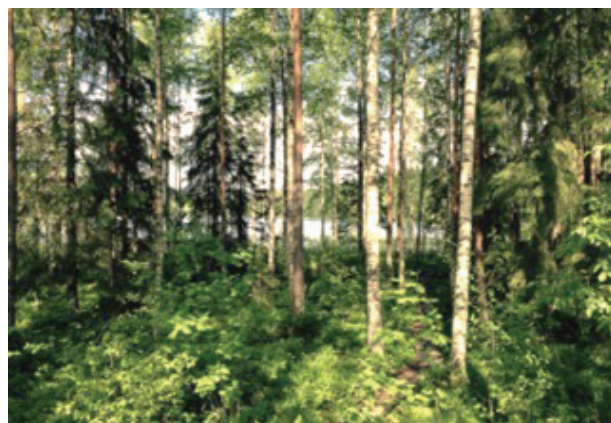

kiksi täysin mahdollista pistää muottiin muovinen kylpyankka. Se saattaisi saada aivan uuden arvokkaan elämän pronssisena. Tosin se ei silloin tietenkään enää kellu.

Yhteisen päätösaterian jälkeen porukka hajaantui omille teilleen kotimatkalles. Lokakuussa on tarkoitus pystyttää kentälle pysyvämpi puurakenteinen valukatos. Olen aikonut lähteä mukaan pysytystalkoisiin, ja tietysti seuraavalle valukurssille.

Maalauskurssilla Evolla opittiin ja oltiin yhdessä

Kesäkuun lopun sateisena ja aurinkoisena viikonloppuna opiston öljymaalarit osallistuivat tutun opettajan Airi Salosmaan johdolla oppimaan lisää maalauksen saloista. Erityisesti keskityttiin maisemaan, sillä kurssipaikan, Evon metsäkämpän, ympäristö inspiroi maalaamaan taivasta, metsän puita, vanhoja rakennuksia, puita ja puiden runkoja.

Evolla taivas hehkui värejä, vesi heijasti pilviä, ilma oli kuulas ja kirkas- kunnes sade yllätti.

Taivas inspiroi monia maalareita, tässä Kia on tallentanut oikeanpuoleiseen maalaukseen vasemmanpuoleista valokuvaa mukaillen

Onneksi Suomen kesässä tarkenee maalata myös sateella ulkona - onhan sadetakit ja sateenvarjot keksitty.

Airin kritiikkiä kurssin viimeisenä päivänä - sunnuntaina kuunneltiin tarkasti sekä kehuittiin toinen toistemme töitä!

Opiston opiskelijamaalarit kiittävät Castren-säätiötä saamisestaan stipendeistä. Kurssin järjesti ViheräVerstas oy.

Opisto täynnä motivaatiota

Jaana Vesterinen-Prähky varapuheenjohtaja ??????

Varmasti lähes kaikki aikuisopiskelijat ovat kokeneet opiskelussaan sen flow-tilan, kun kykenemme uuden asian äärellä lähes mahdottomalta tuntuviin suorituksiin. Luokassa aherrettu tunti ei tunnu suorittamiselta, vaan vapaalta luovuuden puuskalta, jossa ajatukset lentävät ja muuttuvat tanssin askeliksi, maalisiveltimen vedoiksi tai uuden kielen sanoiksi. Eikä mikään tunnu pakolta, vaan fiilis on mitä parhain.

Oppiminen ei ole vain älyn, muistin ja ymmärryksen vaan myös tunteen ja motivaation asia. Tunteet vaikuttavat siihen, miten ihminen oppii, lisäksi uuden oppiminen herättää tunteita. Motivaatio ja tunne eivät korvaa osaamista, mutta optimoivat opiskelijan kykyjä ja innostavat kasvamaan taidollisesti.

Tyttäreni innostui viisivuotiaana puutoista. Ilta illan jälkeen hän nakerteli isänsä kanssa puupaloista milloin mitäkin ja tuli leveästi hymyillen sitten esittelemään mitä oli saanut aikaiseksi. Hän tiesi saavansa pienistä kädentöistään ihastuneita kommentteja koko perheeltä. Oliko siis ihme, että kolmannella luokalla koulussa hän sai puutyön opettajalta erityismaininnan hienosti suunnitellusta ja tehdystä kynätelineestä. Kotona tyttären hymy oli edelleen yhtä leveä kuin viisivuotiaana, samoin perheenjäsenten iloiset kommentit. Hän oli saanut oppia ja opiskella jotain sellaista mihin oli motivoitunut ja mistä piti.

On mahtavaa, että ihmisen oppiminen ei lopu lapsuuteen. Meidän jokaisen on mahdollista kokea läpi elämämme suurta ja pientä riemua uutta opiskellessamme kun opimme luomaan akvarelliväreillä hennon maiseman tai kirjoittamaan sujuvasti proosaa. Aina emme saa kehuja mutta voimme silti hymyillä leveästi ja taputtaa itseämme olalle. Minä osaan, olen oppinut.

Yhteiskunnassa ja omassa elämässämme tapahtuvat muutokset luovat monille meistä uusia oppimistarpeita ja jos jotain olen elämässäni oppinut niin sen, ettei uuden oppiminen ole koskaan myöhäistä. Oppia voi koko ajan jotain uutta ja joka ikinen päivä. Joskus opistossa opettajan johdolla ja joskus aivan itsekseen. Valitsimme kumman tavan tahansa, on lähtökohta kaikelle oppimiselle oma motivaatiomme.

Tutkimukset ovat osoittaneet, että motivoitunut ihminen tekee tunteissa sen, mihin muuten saattaisi mennä päivä joskus enemmänkin. Uskon tähän, sillä omankin kokemuksen mukaan parhaiten oppimista ja uusia oivalluksia syntyy inspiroituneessa ja motivoituneessa tilassa, silloin ei edes opiskelu työn ohessa tunnu raskaalta.

Kun aikuisena lähtee opiskelemaan uutta, voi tulla eteen tunne, ettei pärjääkään. Arvostelun pelko voi latistaa alkuintoa ja mieleen hiipiä ajatus, että ehkä sittenkin on liian myöhäistä oppia. Mistä siis tiedän, ettei näin kannata miettiä? Aikuisopiskelussa on vallalla uudenlainen oppimisajattelu: elinikäinen oppiminen ja se on pakottanut myös opettajat muuttamaan opettamistyyliään sekä oppimaan uutta. Samaan aikaan myös niin opetussuunnitelmat kuin opetuksen sisältökin ovat uudistuneet.

Puolitoista vuotta Työväenopiston johtokunnassa on itselleni opettanut sen, että opiston opetussuunnitelmaan on todella panostettu ja suunnitteluopettajat ovat todellisia opettamisen ammattilaisia, mutta ennen kaikkea innostunutta ja opettamishaluista väkeä. Näenkin heidän roolinsa enemmän oppimisen ohjaajina kuin entisajan suorituksia mittaavana opettajana. He auttavat kannustavassa ilmapiirissä opiskelijoita löytämään omat oppimispolkunsa ja pääsemään kohti tavoitteitaan.

Oma motivaationi opiston johtokunnassa saa kipinänsä juuri tästä, olla yhteydessä oppimisesta innostuneiden ihmisten kanssa ja oppia samalla myös itse aina jotain uutta.

Toivotan kaikille Oppis-lehden lukijoille inspiroivaa syksyä.

Piirustuskurssilla Madridissa

Teksti ja kuvat Päivi Tolonen

Elin jännittäviä aikoja viime vuoden joulukuun lopulla. Aloitin nimittäin uudelleen lapsuuteni piirustusharrastuksen. Enkä missä tahansa, vaan taidekoulu Ara Artessa, aivan Madridin sydämessä. Olin saanut apurahan kurssille Työväenopistolla toimivalta Castren-säätiöltä.

Ara Arte on pieni yhden naisen unelma. Taiteilija ja opettaja Carmen Marcos opetti piirustusta ja maalausta ensin vuosikausia palkollisena muissa oppilaitoksissa. Muutama vuosi sitten hän toteutti unelmansa ja perusti oman taidekoulun.

Koulussa on yksi ainoa pienehkö sali ja siellä paikat noin 5-10 taiteentekijälle. Carmen antaa ohjausta sekä öljyvärimaalauksessa että lyijykynä/hiilipiirustuksessa. Minä sain opetusta jälkimmäisessä: joinakin päivinä käytännössä yksityisoppilaana. Ara Arte toimii nimittäin siten, että sieltä ostetaan etukäteen tunteja, joita saa käyttää vapaasti koulun aukioloaikoina aamupäivisin ja iltaisin. Menin kouluun heti sen avauduttua klo 10 ja ahkeroin siellä klo 14 asti, jolloin Carmen lähti syömään ja siestalle avataksaan koulun taas klo 17.

Suuri osa oppilaista taisi käydä koululla iltaisin. Olin nimittäin joinakin päivinä Carmenin kanssa kahdestaan. Joskus koululla oli lisäkseni pari kolme muuta henkilöä ahkeroimassa öljyvärimaalauksensa parissa. Carmen kierteli tekijän luota toiselle ja antoi tarvittaessa neuvoja. Välillä hän syventyi oman öljyvärimaalauksensa tekoon. Tun-

Carmen Marcos ja yksi kurssilaisista

nelma oli rento ja mukava. Puolen päivän jälkeen Carmen keitti teetä ja tarjosi meille espanjalaisia leivonnaisia. Pidimme pienen tauon rupatellen ja syöden.

Lähdin opinnoissani liikkeelle aivan alusta. Ensin Carmen laittoi minut piirtämään erilaisia kuutioita, lieriöitä ja ympyröitä oppiakseni katsomaan mittasuhteita. Pikku hiljaa siirryin piirtämään silmiä, käsiä, kasvoja ja lopulta kokonaisia ihmisiä kaupunkimaisemassa. Mallina minulla oli taidekirjoista otettuja valokopioita. Tein niiden päälle ruudukot ja valkoiselle piirustuspaperille vastaavan ruudukon. Siten pystyin laittamaan mittasuhteet esimerkiksi ihmisvartaloissa ja rakennuksissa kohdalleen. Kun olin piirtänyt ja varjostanut piirustuksen valmiiksi, pyyhin apuruudukon pois.

Carmen kehui piirustustaitojani ja sanoi huomaavansa, että olin piirtänyt paljon lapsena. Olin iloinen: lapsuuden päivittäiset muotivaate-tyttöjen piirustukset eivät siis olleet menneet hukkaan!

Sen sijaan lyijykynäpiirustukseen oleellisena osana kuuluvassa var-

jostuksessa olin aivan noviisi. Sitä Carmen opetti minulle, aivan kynän otteesta lähtien. Kynää piti pitää sopivan kevyesti tiettyssä kulmassa ja varjostus piti tehdä hitaasti, mieluummin useilla kerroksilla ja kovahkolla kynällä kuin nopeasti pehmeällä kynällä. Jälkimmäisestä jäi nimittäin suttuinen jälki. Olin hieman kärsimätön ja täytyy myöntää, että minun täytyy vielä panostaa varjostukseen sen taitaakseni.

Opetus tapahtui espanjaksi, joten sain myös erinomaisen käytännön espanjan keskustelukurssin Carmenin selittäessä minulle piirustuksen saloja. Jotkut tekniset sanat olivat minulle toki vieraita, mutta samalla kun Carmen selitti asioita, hän myös aina näytti miten tehdä.

Piirtämisen opettelu ja keskittymisen kielen ymmärtämiseen vaativat toki veronsa. Neljän tunnin intensiivisen piirtämisen jälkeen tuntui kuin olisin tehnyt kokonaisen työpäivän. Olin nimittäin myös kunnianhimoinen ja halusin käyttää apurahan minulle suomat tunnit huolellisesti hyväkseni. Periaatteeni oli, että nyt kun viimeinkin olin aloittanut piirtämisen opiskelun teen sen kunnolla! Olin nimittäin

soutanut ja huovannut piirustuksen aloittamisella jo vuosikausia.

Neljä viikkoa Madridissa kuluivat kuin siivillä. Kun palasin tammi-kuun lopussa Helsinkiin, tuntui olo tyhjältä. Carmen oli kuitenkin onneksi pakannut kaikki tekemäni piirustukset kauniisti kansioon ja laittanut mukaan vielä muutamia valokopioita, joiden avulla voisin harjoitella kotona piirtämistä ja varjostamista. Hän myös vannotti minua jatkamaan piirtämistä. Siispä ilmoittauduin helmikuussa Kriittisen korkeakoulun jo tammi-kuun puolella alkaneeseen kuvataidekouluun, jota veti taidemaalari Heli Heikkinen.

Jatkoin piirtämistä kuvataidekoulussa kevään ajan joka maanantai. Tyyli oli Espanjan kurssia paljon

vapaampi: Heikkinen uskoo siihen, että opimme esimerkiksi elävän mallin piirustusta paremmin vapaasti silmän ja käden yhteistyötä harjoittamalla. Apuruudukot tai kynällä mittasuhteiden mittaaminen sai siis unohtaa tällä kurssilla, mikä oli mukavaa vaihtelua. Olen silti tyytyväinen, että jaksoin puurtaa ahkerasti neljä viikkoa Espanjan kurssilla. Opin piirustuksen ja varjostamisen perusasiat ja sain samalla varmuutta tekemiseeni. Siltä pohjalta on hyvä jatkaa piirtämistä.

Piirustusta opettelemassa

Muutos

Tämä tuska, tämä kuumotus poskilla, sielussa ja ohimoissa tuli palaa
puun syistä tihkuu vesi
kuumuus syytää veden ytimeistä asti pinnalle
pois
pois
pois.

Vain puhtaaksi, se polttaa pois tuskaisesti räjähtävän oksan
kuivuuden ja tuiverruksen tuottaman kärsimyksen solukohdan.

Tulen voima jäykistää
etäisimmät latvat pienimmistä lukien muuttuvat tunnottomiksi
runko tutisee kuin horkassa
hehku jossakin
vilu toisaalla
tasapaino järkkyy
ja vain tuhkan myötä se jälleen palaa hetkeksi.

Hiukset

Ikävä lohduttomuus kuin seitti ympärillä
kosteuden harmaus vaatii pääsyä sisään.

Kaksisataa tuhatta kättä
jotka kasvoivat sydämen yltäkylläisyyden ilosta
ovat vailla päämäärää.

Tuuli nostaa ne vapauteen
ilman kosteus kihartaa ne ulottumaan eri suuntiin.

Valohakuisuus, kauneus, kutsu elää niissä
kunnes sydämemme ovat kuolleet.

Runot: Sirkka-Liisa Sandelin-Nertamo

Aikuisenakin oppii ruokakursseilla!

Teksti ja kuvat: Liisa Kotimäki

Ruuanlaitto harrastuksena on aina vain suosittumpaa ja monet haluavat kehittää taitojaan aikuisenakin. Helsingin työväenopistolla järjestetään todella kivoja ruokakursseja. Monet käyvät yhden illan, toiset osallistuvat useammille eri kursseille. Opetuskeittiön kotitalousopettajat ovat päteviä alansa osaajia parhaasta päästä.

Siirryin hiljattain tyytyväisin mie-
lin hyvin ansaitulle eläkkeelle.
Useamman vuoden ajan harras-
tuksenani ovat olleet työväenopiston
ruokakurssit. Nyt iloitsen siitä,
että pääsen myös osallistumaan
päivällä järjestettäviin kursseihin.
Erylisesti makeat leivonnaiset, ka-
kut, pikkuleivät, piirakat ja pikku-
syötävät ovat olleet minulle kiin-
toisimpia leivottavia.

Opiston monipuolisesta kurssi-
valikoimasta on aina löytynyt
jotakin uutta ja kiinnostavaa.
Kurssit, joihin olen osallistunut,
ovat olleet yleensä yhden illan
kestäviä. Minulle yhden illan
kurssit sopivat parhaiten myös
siksi, että yksi ilta on helpompi
saada kalenteriin sovitettua ja
se sopii minulle paremmin kuin
hyvin.

Haen kursseilta uusia re-
septivinkkejä ja ideoita. Valmis-
tustaidot eivät suinkaan jää vain

kurssilla harjoitettaviksi, sillä
kotona leivotaan lisää.

Mitä opin kurssilla?

Jos joku kysyy minulta mitä lei-
von mieluiten, on hedelmäkakku
ehdoton vastaukseni.

Hedelmäkakkua tehdessä voi
vapaasti muunnella mausteilla
ja hedelmillä. Tätä pääsin kokei-
lemaan kun valmistin kakun
työväenopiston Afternoon tea-
teehetki illassa. Nautin leipomi-
sesta. Se on minulle hyvää ajan-
kulua ja jos tekisin sitä työkseni,
en varmaan enää tuntisi näin.

Osallistumiseni tosiaankin pai-
nottuvat herkullisten makeiden
ja suolaistenkin leivonnaisten
leivontaan. Kokeilen mielelläni
kotona uusia kursseilta saamia-
ni reseptejä ja saamme perhees-
sämme nauttia työn tuloksista.

Monesti käy niin, että valmis-
taessa kotona leivonnaisia tu-
lee mieleen kotitalouden opet-
tajan antama hyvä vinkki, jo-
ka helpottaa onnistumista. Esi-
merkkinä hyvistä vinkeistä on
kirkastetun voin käyttö blinien
paistossa. Kirkastettu voi ei kä-
ryä, ei räisky, eikä tartu pan-
nuun. Tämä oli yksi niistä hyö-
dyllisistä vinkeistä ja heti käyt-
töön otettavaksi.

Minulle parhainta antia kurs-
seilla on se, että pääsee kokei-
lemaan erilaisia ohjeita ja
maistelemaan kurssilla valmis-
tettuja ruokia sekä jakamaan
kokemuksia muiden kurssilais-
ten kanssa.

Kurssin alussa on lyhyt teoria-
osuus, missä kotitalous-opettaja
käy läpi kurssilla käytettäviä
raaka-aineita, välineitä ja resep-

Muhkeat rahkaletut (Pikablinit)

Seuraavan leivontaohjeen sain työväenopiston ruokakurssilla, mutta olen sitä hieman itse muokailut oman maun mukaiseksi.

Useissa bliniohjeissa taikina si-sältää hiivaa, jonka pitää turvota kylmässä useampi tunti tai yön yli. Tässä pikaversiossa hidas hiivan toiminta on korvattu no peasti leivinjauheella saavutettavaan muhkeuteen. Blineistä tuli oikein kuohkeita ja hyvän makuisia.

Laita kulhoon maito, kananmunat ja rahka. Sekoita ja lisää lopuksi jauhoseos.

Paista pieniä, paksuhkoja lettuja kullanruskeiksi. Taikinasta tulee noin 25 lettua. Käytä paistamiseen kirkastettua voita.

Tarjoa vadelmakastikkeen ja kermavaahdon kera. Kaiken kruunaa vielä loraus vaahtera-siirappia.

Yhdistyksen jäsenkortti

**Helsingin työväenopiston
opistolaisyhdistys ry**

Nimi _____
 sukunimi _____

Aikakirjoitus _____

Opistolaisyhdistys on opiskelijan edunvalvoja.
 Jäsenoikeus on jokaisella Helsingin suomen-
 kielisen työväenopiston opiskelijalla.

Tämä osa yhdistykselle

Jäsenkortti

Helsingin työväenopiston opistolaisyhdistys ry

Nimi _____

Allekirjoitus _____

Vuonna toistaiseksi

Opistolaisyhdistyksen

Oppiskahvio

palvelee Opistotalon 2. krs Helsinginkatu 26,
00503 Helsinki

Zachris Castrenin Säätiö
jakaa apurahoja Helsingin suomenkielisen
työväenopiston opiskelijoille
puh. +358 50 511 7000

Tämä osa jää opiskelijalle

TYÖVÄENOPISTON AARREAITTA!

Teksti ja kuvat: Eija Inglis

Miten monia erilaisia asioita voikaan oppia työväenopistossa. Täällä on helppo lähteä kokeilemaan omia ulottuvuuksiaan. Toki tarvitaan rohkeutta, heittäytymistä ja ennen kaikkea halu oppia. Kurssin alkupuolella voi käydä myös niin, että on tunnustettava itselleen ”tämä ei ole minun juttuni”. Useimmiten kuitenkin aihe kuin aihe tempaa mukaansa ja matkan varrelle mahtuu yhtä paljon mukavia kuin haastaviakin yllätyksiä.

Otan tässä esiin yhden näistä mukavista yllätyksistä, joka on erityisen menestyksen saanut ***Luovan kirjoittamisen kurssi senioreille***. Kurssin vetäjänä toimi Sari Paloma. Ryhmäläiset muistelivat luovan kirjoittamiskurssin kuuluneen Työväenopiston ohjelmistoon ainakin jo vuodesta 1978, jolloin se kulki nimellä *Kynäilypiiri*, sittemmin *Me kirjoitamme* ja taisi olla 1986-87, kun kurssi nimettiin *Luovan kirjoittamisen* kurssiksi.

Kipinän saaneista kirjoittajista sukeutui vähitellen säännöllisesti kokoontuva ja tuottelias ryhmä, joka viime vuosina jatkoi tapaamisiaan kurssin ulkopuolellakin. He innostuivat lukemaan tekstejä toisilleen ja antamaan

palautetta. Vähitellen syntyi ajatus tehdä teksteistä kooste ja julkaista se. Monien tiedustelujen ja yhteistyömuotojen jälkeen se onnistuikin. Ryhmän sisäلتä löytyi oikoluku- ja tulostusapua ja joskus kirjoitus-apuakin, käsinkirjoitettuja konsepteja kun oli joukossa.

Ensimmäinen antologia eli teos, johon on koottu eri tekijöiden kirjoituksia, ilmestyi v. 2008 nimellä ”Elämää ei sen vähempää”, toinen v. 2012 ja oli nimeltään ”Näillä mennään” ja kolmas v. 2015 nimellä ”Elämän kyydissä”.

Kuvassa vas. Kurssin opettaja Sari Pauloma sekä kirjoittajat Tuula Saarikarhu ja Eila Anttila.

Kolmannen teoksen ”Elämän kyydissä” julkaisutilaisuudessa sain keskustella kirjoittajien kanssa. Myöhemmin tarjoutui mahdollisuus haastatella yhtä kirjoittajista, Sirkka-Liisa Sandelin-Nertamo lempinimeltään Sirkkis. Ensimmäinen kysymykseni oli hänelle: Mikä innoitti sinua lähtemään kurssille? Eipä paljon muuta minun tarvinnut kysyäkään, sillä Sirkkis avasi oven ja sukelsimme yhdessä kirjoittajan mielenkiintoiseen maailmaan, joka yllätti minut haastattelijan, monilla ulottuvuuksillaan.

Sirkkis kertoi, että eläkkeelle jäämisen jälkeen aivot tarvitsivat työskentelyä jonkin uuden parissa. Seniorikirjoittajille suunnattu kurssi tuntui hänestä juuri sopivalta, ja samalla hän voisi laajentaa kirjoitustaitojaan ja kokeilla rajojaan. Hän kertoi, että oli aina pitänyt kirjoittamisesta ja oli jo 3-vuotiaana runoillut ”Sitten tuli sadepäivä, tuli Mamm meille...”

Ryhmä, johon Sirkkis pääsi syksyllä 2014, oli jo pitkään toiminut. Hän ehti mukaan runoillaan kirjaan ”Elämän kyydissä”. Hänen runonsa osuivat olemaan juuri sopiva lisä tulevaan julkaisuun.

Sirkkis sai kokea, miten yhteisöllisyys korostuu ryhmässä. On oltava halu tutustua toisiinsa ja osata vastaanottaa antamisen ohella. Vuorovaikutus tunnetaan kyllä sanana, ryhmässä se on koettava myös käytännössä. Vasta silloin avautuu tuo monipuolinen rikkaus kaikessa tekemisessä. Ehkäpä juuri nuo aidosti itse koetut hetket elämän varrella rakentavat tuon syvyyden hänen runoihinsa, sillä saadessani tutustua Sirkkiksen runoihin hämmästyin, miten monella tasolla ne kohtaavat ihmisen erilaisissa elämäntilanteissa. Kerroinkin hänelle, että yksi runoista avasi minulle kuin ”railon vuoristossa” ja toinen ”kesäisen värikkään kukkapellon” ja kolmas ”rauhallisen merenlahden. Niin olivat ne voimakkaita ja syvälle sukeltavia.

Eipä Sirkkis arvannut, miten erityinen osa elämää kirjoittamisesta tulisi hänelle kurssin myötä. Olihan hänellä jonkin verran runoja ennestään ja rikkaan elämän eläneenä paljon erilaisia kokemuksia elämän taitekohdista. Lisäksi oli halu tarkastella elettyä terapeutisesti uudessa kontekstissa kirjoittamisen muodossa, spontaanisti syntyneitä kuvauksia elämänsä taitekohdista ja haasteellisista kokemuksista. Rohkeutta tarvitaan siinä, uskaltaako paljastaa ”sisintään” muille, ennen kuin aukenee kirjoittamisen antoisa ja rikastava puoli, jonka Sirkkis koki ennen kaikkea terapeuttisena.

Sirkkis kertoi jatkavansa edelleen kirjoittamista ryhmässä. Hän oli ollut pitkään kirjoittamatta juuri runoja ja proosaa. Pääpaino kirjoittamisessa oli ollut tietopuolinen teksti, lähinnä oppikirjaan. Runoja ja proosaa syntyi ryhmässä kuitenkin helposti ja hänellä oli vahva ammatillisesti monipuolinen tausta, josta löytyi kokemuksia ja aineksia molempiin. Ohjaava opettaja antoi ryhmäläisille kirjoitustehtäviin otsikot, joista jokainen mielensä mukaan sai sorvata tekstejä. Oli yllättävää kuulla Sirkkikseltä, ettei hän tee kovinkaan paljon konsepteja, vaan teksti muotoutuu valmiiksi jo mielessä ja tulee ulos lähes julkaisukelpoisessa muodossa! Haastattelun yhteydessä tuli esille, että hän on kirjoittanut myös tapahtumista ”äidinkielellään, rauma kiälellä”; haluten ottaa haltuunsa myös tämän erikoisuuden ja iloita siitä.

Näin Sirkkis kuvasi kokemustaan runon kirjoittamisesta: ”Runo on analyttisesti usein samanlainen kuin uni. Se tuo viestin ihmisen piilotajunnasta hänen tietoiseen ajatteluunsa. Tällöin runo unen tavoin saattaa kertoa ihmiselle hänen salatuista peloistaan, toiveistaan, ongelmistaan ja jopa mitä hienovaraisimmin ja älykkäimmin antaa selvitukset ja vastaukset. Runossa kuten unessa asiat saavat symbolit, erilaiset naamiot, ja näille tavallisesti kirjoittaja löytää ja tietää todelliset kuvat ja kuviot. Runojen suosio, ymmärtäminen, on tunnelman tai asian välittäminen toiselle sanakuvaelmien muodossa, kun toinen ihminen lukee toisen kirjoittaman runon, hänessä virittyvät hänen omat voimavaransa, tunteensa; ehkä kontakti ajattelun ja salattujen muistojen ja tunnelmien välille syntyy.”

Yhtenä aiheena ryhmässä oli ”Linnut”. Tämä nostatti Sirkkiksen mieleen puolison viimeisen tervehdyksen. Puolison tytär kuoli pian isänsä jälkeen. ”Runoilija” Sirkkis sattui silloin olemaan kuntoutuksessa, jonne viimeinen tervehdys tuotiin myös linnun muodossa.

Tästä tapahtumasta syntyi seuraava koskettava runo:

Hyvästit

Siellä

pienen puun
paksulla oksalla

istuu sepelkyyhky.

On kaunis puutarha

kuuma kesäpäivä
ikuisen elämän häivä.

Se olet sinä, verhottuna linnun pukuun

laulat pitkään
meidän yhteisen elämän sonetit.

Tiesin

että se oli viimeinen tervehdys minulle
vaikkakin naapurihuoneen verhojen välissä

- tiainen -

tulit kertomaan matkasta isäsi luokse
hän odottaa sinua isossa palaverissa.

Kirjoittaja ja runoilija ”Sirkkis” Sirkka-Liisa Sandelin-Nertamo

Lisää ”Sirkkiksen” runoja toisaalla tässä lehdessä

Totesimme yhdessä Sirkkiksen kanssa: ”Kun runo on hyvä, se koskettaa ja sen kyllä tunnistaa itse tekijäkin.”

Mitä kaikkia taitoja ja lahjakkuutta meistä löytyykään!

Kun opistolaiset polttivat Työväenopiston – Opistolaisyhdistys ja opistolaisuus

Teksti: Samu Nyström

Kuvat työväenopiston tiedotuksen kuvakokoelmasta ja opiston kuva-arkistosta

Vuonna 1924 opistolaisten käyttöön valmistunut ”Työväenopisto” - vene mahdollisti kesänvieton Helsingin saaristossa.

Opistolaisyhdistyksen historiaa on käsitelty tämän lehden sivuilla säännöllisesti vuodesta toiseen. Perustarina on monille tuttu: opistolaisten yhteistoimintaa harjoitettiin jo opiston perustamista edeltäneillä luentokursseilla, ja nykyinen yhdistys syntyi samoihin aikoihin kun Suomi itsenäistyi. Perusajatuksena oli ylläpitää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä sekä tukea opiston toimintaa. Näitä tehtäviä yhdistys on jo lähes sadan vuoden ajan menestyksekkäästi hoitanut. Oppiskahvio on edelleen Opistotalon kohtaamispaikka ja Castrénin säätiön on merkittävä vapaan sivistystyön tukija.

Tässä artikkelissa ei kuitenkaan tällä kertaa käydä lävitse yhdistyksen historian merkkipaaluja, vaan paneudutaan siihen, minkälaisin keinoin opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, opistolaisuutta, on eri aikoina rakennet-

tu. Samalla selviää miksi Työväenopisto jouduttiin eräänä kesänä opistolaisuuden ylläpitämisen merkeissä polttamaan.

Vapaan sivistystyön syntyminen ajoittui suomalaisen yhteiskunnan murroskohtaan 1800-luvun loppupuolella. Snellmanin hengessä rakennettiin uudenlaista kansakuntaa, ja kansakunta tarvitsi sivistyneitä kansalaisia. Näin maahan alkoi syntyä pienempiä ja suurempia kansanliikkeitä, joita yhdisti pyrkimys muuttaa maailmaa tiedon voimalla. Vapaalokunnat, raittiusliike, herätysliikkeet, nuorisoseurat, työväenyhdistykset, urheiluseurat ja lukuiset muut ryhtyivät järjestämään kokouksiaan, illanviettojaan ja juhlatilaisuuksiaan. Varsinaisen agendan ohella tarjolla oli uudenlaista yhteisöllisyyttä. Yhdistyksissä ja seuroissa oltiin uudella tavalla yhdessä ja seurassa.

Helsingissä työväenopiston perustamista edelsivät ensin työväenyhdistyksen ja sitten kaupungin järjestämät tilapäiset kurssit, joita järjestettiin 1890-luvulta lähtien. Aluksi, kun kursseja järjestettiin osana työväenyhdistyksen toimintaa, oli luonnollista, että kurssilaiset osallistuisivat myös muihin yhdistyksen rientoihin. Kun kurssit sitten siirtyivät kaupungin tilapäiselle organisaatiolle, muodostivat opiskelijat omia toverikuntiaan järjestämään yhteisiä retkiä ja iltamia. Usein toimittiin yhdessä muiden työväenjärjestöjen kanssa.

Kun Helsingin kaupungin työväenopisto viimein aloitti toimintansa syksyllä 1914, oli yhteisöllisyyden hyödyt kaikkien tiedossa. Johtaja Castrénin kannustamana ryhdyttiin luomaan erityistä opistolaisuutta, jonka katsottiin olevan opiston sivistystyön kannalta merkityksellisimpiä tekijöitä. Castrénille ja

muille vapaan sivistystyön aktiiville sivistys ei tarkoittanut vain tietojen ja taitojen oppimista – sivistys oli itsensä kehittämistä osana laajempaa yhteisöä.

Vauhtiin uusi työväenopisto ja sen uusi opistolaisyhdistys pääsivät vasta ensimmäisen maailmansodan ja sisällissodan jälkeen. Perinteisten lukukauden aloitus- ja päätösjuhlien lisäksi yhteisöllisyyttä ryhdyttiin rakentamaan monenlaisten iltamien ja vapaa-ajan retkien merkeissä.

Juhlat ja iltamat olivat erinomaisia työkaluja opistolaisuuden ylläpitämiseen. Ensimmäisten vuosikymmenien ajan työläisopiskelijoiden elämä oli täynnä vaikeuksia ja raskautta. Opinnot tarjosivat toki hengenvaloa, mutta raskas elämä vaati rinnalleen myös huveja. Iltamat auttoivat opiskelijoita jaksamaan talven yli ja tarjosivat samalla monille mahdollisuuden koetella opistolla opittuja taitoja yleisön edessä. Usein iltamien vetonaulana saattoi olla nimekkäitä puhujia sekä artisteja. Vuosikymmenien kuluessa iltamissa esiintyivät niin

Dallapé, Tapio Rautavaara kuin Jukka Kuoppamäkin.

Alkuaikoina ohjelmiin kuului usein erilaisia seuraleikkejä ja -pelejä, mutta viimeistään 1920-luvun lopulta lähtien odotetuin ohjelma oli tanssi. Iltamia ja muita yhteistilaisuuksia järjestettiin lukukausien aikana lähes viikoittain aina 1980-luvun lopulle saakka. Opistotalo oli kohtaamispaikka myös opintojen ulkopuolella. Opistolaisuus tuotti paitsi ystävyysuhteita, myös parisuhteita.

Työväenopiston lukuvuosi on aina tuntunut liian lyhyeltä, ja etenkin kesätauko aivan liian pitkältä. 1900-luvun työläisopiskelijoille kesä ei tarkoittanut pitkiä vapaita, mutta valoisat illat ja sunnuntait houkuttelivat ulkoilemaan hyvässä seurassa. Niemen kärjessä sijainneen kaupungin lähistöllä riitti kauniita saaria ja rantoja, joille köyhemmätkin pääsivät nauttimaan kesästä. Monilla yhdistyksillä ja ammattiosastoilla oli omia veneitä, isommilla jopa omia kesäpaikkoja.

Myös opistolaiset halusivat jatkaa yhdessäoloaan kesäaikana. Jo luen-

tokurssien kaudella oli järjestetty yhteisiä retkiä, ja lopulta vuonna 1921 päädyttiin kokeeksi vuokraamaan Raittiusseura Koitolta soutuvene. Lammassaareen tehdyn retken jälkeen päätös oli selvä. Opistolaiset halusivat yhteistä toimintaa myös kesäajoiksi. Näin opistolaiset anoivat kaupungilta omaa kesäpaikkaa. Samalla aloitettiin varojen kerääminen oman veneen hankkimiseksi.

Ensimmäisenä toteutui venehankke. Vuonna 1924 laskettiin vesille opistolaisten 12 metriä pitkä soutuvene, jolle annettiin nimeksi ”Työväenopisto”.

Kun kaupunki ei kesäpaikkahaa-veisiin heti vastannut, vuokrasivat opistolaiset vuonna 1927 itsellensä kesähuvilan Herttoniemestä. Huvila oli työväenopiston ensimmäinen kiinteistö, joka oli yksinomaan opistolaisten käytössä – opistotalon avajaisia vietettiin vasta saman vuoden syksynä.

Työväenopisto -veneestä ja Herttoniemen huvilasta alkoi aina 1900-luvun lopulle jatkunut kausi, jolloin kesä oli opistolaisuuden

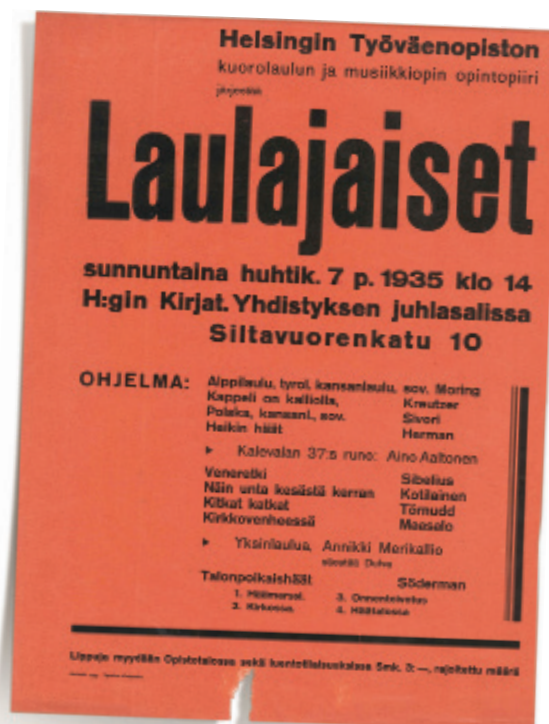
Työväenopistoväki karkeloi

Vuosaareen muuttoon asti kesätoimintaan sisältyi kesälukukausi. Opetusohjelmaan kuului taide- ja liikuntapiirejä sekä tietenkin keskustelupiiri. Vuosaarella opetus tapahtui yksittäisten kurssien kautta. Kesähu-

Ilta- ja kesätoiminnan kulta-aika päättyi 1980-luvun aikana. Yleinen vaurastuminen ja yhteisöllisyyden muuttuminen vei suomalaiset järjestöistä ja seuroista

omille mökeille ja omien harrasteiden pariin. Resurssipulan mukana opisto joutui luopumaan kesäpaikastaan 2000-luvun alussa. Tänä kesätöiminnasta on jäljellä enää retkeilykerho sekä jatkosodan aikana alkanut palstaviljely. Muutenkin yhteiset illamat ovat vaihtuneet yksittäisten opistolaisryhmien omiin tapaamisiin ja virtuaalisiin sosiaalisen median ryhmiin. Tulevaisuus näyttää miten uudet verkottuneet yhteisöllisyyden muodot vaikuttavat opistolaisuuteen yhdistyksen toisen vuosisadan alkaessa.

Entä otsikossa mainittu Työväenopiston polttaminen? Täysin palvelleen Työväenopisto -veneen viimeinen matka oli muutokuorman siirtäminen Lauttasaaresta Tarvon saareen. Tämän jälkeen Työväenopisto poltettiin opistolaisten juhannuskokossa 1954.

Yhdistyksen retket

TI 20.10.15 PELASTUSARMEI- JAN MUSEO – ”Soppaa, saip- puaa ja sielunhoitoa”

Kokoontuminen museon edessä,
Mikonkatu 20 klo 13.50. Vapaaeh-
toinen kahvihetki omakustannus-
hintaan Kaisa-talon kirjakahvilassa
museokäynnin jälkeen. Hinta 2 €
(Viite 8756), (Sinikka Ilmaranta,
050-5114 513, [sinikka.ilmaranta@
gmail.com](mailto:sinikka.ilmaranta@gmail.com))

KE 4.11.15 PÄIVIKKI JA SAKARI SOHLBERGIN KOTIMUSEO

Tapaaminen museon edessä,
Kauppiaankatu 11 A klo 13.50,
Katajanokka. Ratikka 4. Hinta 5 €
(viite 8772) (Matti Huttunen, 040-
832 4302, mk.huttunen@pp.inet.fi)

LA 7.11.15 LAHDEN KAUPUN- GINTEATTERI – Myrskyluodon Maija -musikaali

Lähtö opiston edestä klo 9.30.
Ruokailu klo 11.00. Väliaikatarjoilu.
Hinta 79 € (Viite 8756), (Sinikka
Ilmaranta, 050-5114513, [sinikka.
ilmaranta@gmail.com](mailto:sinikka.ilmaranta@gmail.com))

PE 13.11.15 HAKASALMEN HU- VILA – Kaupungin soivat muis- tot

Tapaaminen museon edessä,
Mannerheimintie 13b klo 11.00.
Opastus. Hinta 5 € (viite 8772)
(Matti Huttunen, 040-832 4302,
mk.huttunen@pp.inet.fi)

LA 14.11.15 TAIDETTA JA TARI- NAA MÄNTÄN SERLACHIUS- MUSEOISSA

Lähtö opistolta klo 8.00. Göstan
Paviljongissa teoksia Anselm Ki-
ferin Grothe-kokoelmasta sekä
Serlachiuksen Gösta- ja Gistaf-
museot. Opastus, lounas Pavil-
jongissa ja matkakahvit. Hinta 78
€ (Viite 8837) (Tuula Halmirinne,
040-8256824, [tuula.halmirinne@
pp.inet.fi](mailto:tuula.halmirinne@pp.inet.fi))

SU 22.11.15 TEATTERIESITYS HALOSENNIEMESSÄ – Sympo-

sion

Lähtö klo 16.00 opiston edes-
tä. Keski-Uusimaan Teatterin
n. tunnin esitys Sibeliuksesta,
Axel Gallénista, Pekka Ha-
losesta ja Tekla Hultinista.
Kotimatalla kahvit. Hinta 45
€ (viite 8772) (Matti Huttunen,
040-832 4302, [mk.huttunen@
pp.inet.fi](mailto:mk.huttunen@pp.inet.fi))

LA 28.11.15 JOULUOS- TOSMATKA FORSSAAN JA HUMPPILAAN

Lähtö opiston edestä klo 8.30.
Ohjelma: Forssa: Finlaysonin
tehtaanmyymälä. Humppila:
Kenkä-Maailma, Kotipalvi, Ru-
nebergin makeistukku, White
House tavaratalo, Nuutajärven
ja Humppilan lasi, Lasitorni.
Ruokailu klo 13.00. Hinta 50 €
(Viite 8811) (Raimo Lähdesmä-
ki 050-3801116 [raimo.lahdes-
maki@gmail.com](mailto:raimo.lahdesmaki@gmail.com))

Päivitetty ohjelma: www.opisto.hel.fi - Työväenopiston esittely -
Opistolaisyhdistys - Retket

Ohjeita Retkeläisille: Kaikkiin
retkiin on ilmoitettava en-
nakkoon.

Vaikka retki olisi täynnä, kan-
nattaa kysyä viimehetken paik-
koja. Muista ilmoittautua ensin
ja maksa retki vasta sitten kun
tiedät, että mahdut mukaan.

Ilmoittautuessa annettava kaik-
kien lähtijöiden nimi ja puhelin-
numero. Ilmoittautua voit retken
vetäjälle (nimi retken yhteydes-
sä) tai tiistaisin kaikille retkille.

LIPUNMYynti:

Lipunmyynti on tiistaisin opistol-
la, (ei opiston lomien aikana eli
viikot 8 ja 42) Kesä- ja joulutau-
ko lipunmyynnissä. Helsingin-
katu 26, 2. krs kahvio klo 16.30
-17.30.

VARAATHAN TASARAHAN / MAKSU KÄTEISENÄ.

Maksettu matka on vahvistettu
varaus.

Teatterimatkojen ja konserttien
maksut 5, muut 4 viikkoa ennen
tapahtumaa, ellei retken yhtey-
dessä ole muuta mainintaa
maksuajankohdasta.

**Tili: FI94 8000 1901 2344 77,
Maksun saaja: Retkeilytoimi-
kunta (HTO retkeily)**

Käytä retken yhteydessä ole-
vaa viitenumeroa. Jos maksaja
on joku muu kuin retkelle läh-
tijä, siitä on ilmoitettava ennen
maksua matkanvetäjälle.

HUOM.! Hintoihin ei sisälly matkavakuutusta.

Ilmoittaudu sähköpostilistalle
[sipsukoponen\(at\)hotmail.com](mailto:sipsukoponen(at)hotmail.com)

OPISTOLAISYHDISTYKSEN OPPISKAHVIO

*Oppiskahvio palvelee
Helsinginkadun Opistotalon
toisessa kerroksessa
opiston opintokauden aikana*

*MA-TO klo 9.30 – 20.00
PE klo 10.00 – 16.00*

*Oppiskahviossa on saatavana
päivittäin itse leivottuja leivon-
naisia, suolaisia vitriilituotteita
sekä keittolounasta ja salaattian-
noksia alkaen klo 11.00*

*Yhteystiedot
Riitta Ronkainen emäntä
Oppiskahvio
Helsinginkatu 26 / 2. kerros
00530 Helsinki
gsm 050 447 4770
oppiskahvio@opisto.hel.fi*

Oodi ilolle!

Oodi sivistykselle

Helsingin työväenopisto 100 vuotta

Samu Nystrom

34⁹⁰

Käteismaksu

Kirja myynnissä työväenopiston
Opistotalon Oppiskahviossa
Helsinginkatu 26 (2.krs)

Tervetuloa virkistymään kahvioomme

100-vuotis- juhlaleivos

Helsingin Työväenopiston kotitalousopettajien ja Oppiskahvion kehittämä juhlaleivos. Leivoksen toteutti Stadia-ammattiopiston aikuiskoulutuslinjan kylmäkköopiskelijat.

Alkuperäinen ohje

SIVISTYKSEN HEDELMA (irtopohjavuokaan, Ø n. 24 cm)

Pohja:

125 g voita
75 g tummaa suklaata (70 %
kaakaopit.)
2 dl sokeria
1 tl vaniljasokeria
ripaus suolaa
2 kananmunaa
2 dl puolikarkeita
spelttivehnäjauhoja

Appelsiinitäyte:

2 dl vispikermää
200 g maustamatonta tuorejuustoa
250 g maitorahkaa
75 g valkosuklaata
½ dl sokeria
7 liivatelehteä
½ dl appelsiinimehua ja 1 appelsiinin
raastettu kuori

Mustaherukkapäällys:

200 g paseerattuja mustaherukoita
4 dl vahvaa mustaherukkamehua
6 liivatelehteä

Laita uuni lämpenemään 175 asteeseen. Sulata voi ja tumma suklaa kattilassa miedolla lämmöllä koko ajan sekoitellen. Jäähdytä seosta hieman.

Lisää sokerit ja suola voi-suklaaseoksen joukkoon. Lisää munat yksitellen hyvin käsivispilällä sekoittaen. Lisää lopuksi jauhot. Paista leivinpaperioidussa irtopohjavuokaan n. 25 minuuttia, kunnes taikina on kypsää. Anna pohjan jäähtyä.

Laita liivatelehdet likoamaan kylmään veteen. Vaahdota kerma keveäksi vaahdoksi ja lisää tuorejuusto sekä maitorahka. Sekoita hyvin, jottei seokseen jää paakkuja.

Sulata valkosuklaa vesihauteessa tai mikrossa, jäähdytä hieman ja lisää seokseen edelleen hyvin vatkatun.

Pese appelsiini hyvin kuumalla vedellä ja raasta kuori. Purista ½ dl mehua ja kuumenna seos kattilassa kiehuvaan. Liota liivatelehdet mehuun. Anna jäähtyä hieman. Kaada ohuena nauhana täytteeseen koko ajan voimallisesti sekoittaen.

Kaada täyte jäähtyneen pohjan päälle. Anna hyytyä jääkaapissa 3-4 h (pakastimessa hyytyminen käynnistyy nopeasti).

Päällys: Paseeraa sulat mustaherukat ja yhdistä vahvan mustaherukkamehun kanssa. Liota liivatelehtiä kylmässä vedessä. Kuumenna mustaherukkaseos ja lisää liivatelehdet voimallisesti sekoittaen. Kaada seos hyytyneen kakun päälle ja hyydytä vielä muutama tunti jääkaapissa.

Helpompi versio:

Valmista pohja kuten em. ohjeessa.

Valmista appelsiinitäyte ilman liivatetta sekoittamalla kaikki aineet tasaiseksi vaahdoksi.

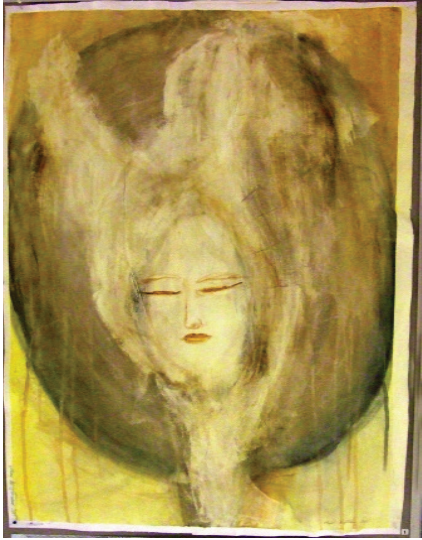
Leikkaa pohjasta leivospaloja ja koristele pursottamalla päälle appelsiinivaahtoa.

Koristele esimerkiksi tuoreilla mustaherukoilla.

Happen kevätnäyttely

Teksti ja kuvat: Eija Inglis

Runsas ja laaja-alainen Hapen kuvataideyksikön kevätinäyttely 29.4.-28.5.2015 Opistotalolla, tarjosi kävijöilleen ylin 200 teosta tutkittavaksi ja ihailtavaksi; keramiikkaa, keramiikkateoksia, korkokuvia ja taidokkaita kuvasarjoja aiheesta "Helsinkiä ja helsinkiläisiä" olivat "Minun Helsinkini", "Muutos", "terveisiä Helsingistä" ja "Happy Helsinki", joihin oli mahdollista tutustua tietokoneella. Muutama avajaisissa paikalla ollut taiteilija ehti kertoa maalaukseensa liittyvän mielenkiintoinen syntytarinan, ja maalaus ikäänkuin avautui katselijalle. Tässä pieni otos esillä olleista maalauksista.

*Uni; Anne Nyrström,
akvarelli 2-3 opettajana
Matti Sääski*

*Palava maa; Niina Kuisma, liitu opet-
tajana Mauri Häkkinen*

*Alberton ateljeessa; Eila
Lahti, työpaja B opettaja-
na Marri Sääski*

*Valo; Sakari Kumpumäki, akryyli
1-2 opettajana Mika Vesalahti*

*Scutis parasollumans; Wickström, opet-
tajana Sirpa Häkli ja Ari Salosmaa*

*Omenat ja sitruunat;
Anneli Ollikainen,
öljy. 1-2 opett. Sirpa
Häkli*

*Myrskyävä meri; Oili Ollanketo,
Maalauksen työpaja B, opettajana
Matti Sääski*

*Nimetön; Jesse Vasenkari, öljy, 1-2
opettajana Sirpa Häkli*

*Kuusamo; Dana Mulan-
di, öljy 3-4 opettajana
Jouko Vatanen*

Eteläisen alueen kuvataideryhmän kevätnäyttely

Teksti ja kuvat: Eija Inglis

Eteläisen alueen kuvataideryhmät järjestivät tänäkin keväänä 25.4.-10.5.2015 monipuolisen näyttelyn Kaapelitehtaalla, josta sain muutaman työn kuvattua.
Upeita töitä!

Talvimaaisema; Pirkko Taskinen, öljy, opettaja Mauri Häkkinen

Vesikauppias; Esa Haaparanta, tempera öljy, opettaja Mauri Häkkinen

Kuutamo; Saara Passoja, kuivapastella, opettaja Kirsi Tiittanen

Ilta vesillä; Tuula Lindström, öljy, opettaja Mauri Häkkinen

Halko ja Tuohi; Sirpa Sonninen, pastelli, opettaja Kirsi Tiittanen

100-vuotias Helsinkikuoro viettää juhlavuottaan laulaen

Teksti ja kuvat: Leena Eerola

Maamme vanhimpiin kuoroihin kuuluva Helsinkikuoro pitää 100-vuotisjuhlakonsertin 4.12.2015 Työväenopiston juhlasalissa. Konsertti on Helsinkikuoron juhla, mutta myös kunnianosoitus monipuoliselle kuorolaululle Työväenopistossa. Mikä on näin pitkään toimineen kuoron salaisuus? Kokemuksistaan kertovat kuorossa kauemmin olleet ja nyt vasta siihen tulleet laulajat.

Me olimme kaikki niin nuoria, sinä, minä ja vuosisata...

Näillä sanoilla alkaa Ahti Kuorikosken Paavo Kiesin sanoihin säveltämä kantaatti, jonka juhlakuoro Katja Verpsäläisen johdolla esittää yhdessä Helsingin Filharmonikkojen kanssa. Orkesteria johtaa Veli-Antti Koivuranta. Kantaatti sävellettiin Helsingin Työväenopiston 60-vuotisjuhlaa varten. Kantaattia on laulanut 40 vuotta sitten nytkin kuoron riveissä laulava altto Tanja Mäkelä.

”Lauloin tuolloin sopraanoa Dir. mus. Ahti Kuorikosken (1967-1980) johtamassa kuorossa. Kuorikoski toimi Kallion kirkon kanttorina. Niinpä lauloimme paljon myös kirkkoissa, mm. Temppeliaukion kirkossa, sairaaloissa ja vanhainkohteissa. Miehiä oli enemmän kuin nyt. Kun lauloimme orjien kuoroa Verdin oopperasta Nabucco, oli bassojen osuus mieleenpainuva. Yksi kohokohdista oli Tukholmassa pidetyt pohjoismaiset laulujuhlat kesällä v. 1972. Siitä minulla on muistona mitali. Hellettä oli lähes 30 astetta, kun kävelimme kansallispuvuissa kulkueena juhlapaikalle läpi Tukholman. Pohjoismaiset kuorot lauloivat erikseen ja lopuksi yhtenä suurkuorona.

Tuolloin pidettiin konserttien yhteydessä myyjäisiä. joihin leivoimme leivonnaisia. Tuotteet kävivät hyvin kaupaksi.

Nelilapsisen perheen äitinä ei aika riittänyt kuorolle, joten jäin pois ja tulin sitten takaisin noin 10 vuotta sitten. On ihanaa saada laulaa kuorossa, vaikka ei ole opiskellut musiikkia. Kuorossa on ystäviä ja meillä on hyvä yhteishenki. Kun kesällä ei ole kuoroa, pidän laulukuntoani yllä puutarhanhoidolla.”

Musiikki elämäntapana 30 vuotta

Teuvo Laurikkala aloitti kuorouransa bassona kolmisenkymmentä vuotta sitten Helsinkikuorossa Urpo Jokisen (1980-1992) johtaessa sitä.

”Musiikkineuvos Urpo Jokinen oli leppoisa mies ja hyvä pianisti. Hän kertoi väliin vitsejä. Miehiä oli silloin enemmän kuin nyt. Lauloimme perinteistä kuoro-ohjelmistoa, wieniläissävelmiä ja Jokisen sovittamia operettisävelmiä. Helsingin Palokunnan soittokunta useasti säesti meitä. Esiinnyimme pääasiassa opistolla, mutta myös puistokonserteissa. Vierailimme laulamassa Raumalla, Kuopiossa, Lahdessa ja Tallinnassa.

Kuorolaulu antaa vähän ”vipinää” arkeen ja vie ajatukset pois arkiruutiineista. Toverit ovat tärkeitä kuorossa. Olen pitänyt Helsinkikuorosta välivuosia, mutta palannut taas takaisin”.

Teuvo soittaa viulua ja kitaraa sekä laulaa myös opiston Sonante-kuorossa. Musiikkiin liittyvä harrastus on soittimien rakentaminen. Teuvo on rakentanut viuluja, kanteleen ja kitaran. Harva voi soittaa itse rakentamiaan instrumentteja.

Kuorolaulu on mahtavaa

Nuori sopraano Katja Tommonen on laulanut Helsinkikuorossa 3 vuotta. Hän toimii myös nuotistonhoitajana.

”Kuorolaulu ja yhdessä laulaminen on mahtava juttu. Olen laulanut kouluaikana kuoroissa ykkösstemmaa. Niinpä tauon jälkeen mieli teki taas laulamaan ja liityin Helsinkikuoroon.

Minusta tässä kuorossa on hyvää se, että siellä tapaa eri-ikäisiä ihmisiä, sillä aika paljon liikun oman ikäisteni parissa. On mukava joka keskiviikko harjoituksissa tavata samat tutut ihmiset. Esiintymiset ovat laulamisen huippuhetkiä. Hyvät esitykset palkitsevat ne pienet etukäteisjännitykset.”

Ron Westerlund

Katja Tommonen

Teuvo Laurikkala

Kuorolaisilla on yleensä muitakin harrastuksia. Niinpä Katja harrastaa jazztanssia. Hän käy myös työväenopiston maalauskurssilla.

Tenoristemma auttaa kuoroa juhlakuntoon

Tänä syksynä tenoreihin liittyi nuori Ron Westerlund. Nuoresta iästään huolimatta hän on kokenut kuorolaulaja ja muusikko. ”Kun miesäänistä on pulaa, päätin liittyä Helsinkikuoroon jäsenen ehdotuksesta ja siten auttaa sitä pääsemään juhlakuntoon. Kuorolaulu on mu-

kavaa puuhaa ja tekee hyvää yleiskunnolle. Jos vaikka istuu ja liikkuu huonosti koko viikon, tekee hyvää tukilihaksille seisoa ja hengittää kunnolla. Kuorossa pääsee hengittämään eri tavalla kuin työssä ääressä. Laulaminen ja ääniharjoitukset ovat hyvää harjoitusta koko keholle. Siinä virkistyy monipuolisesti ja saa olla vapaasti. Tarkoituksena on vain kuulostaa hyvältä sekä yksilöinä että yhdessä.

Yhteenkuuluvuuden tunne ja kaikenlainen sosiaalisuus ovat myös tärkeitä elementtejä. Ketään ei sor-

reta eikä oteta silmätikuksi. Olen joskus tehnyt pitkän muistilistan kuorolaulun hyvistä puolista ja esitellyt niitä muille nuorille.

Aiemmin, kun soitin pääasiassa muita instrumentteja, ajattelin, etten kehtaa laulaa kuin pakon edessä, vaikka esiintymisiä oli jo kertynyt. Sitten rohkaisin itsetni ja pyrin Herttoniemen seurakunnan kamarikuoro Oraan ja pääsin. Olihan kuoronjohtaja kuullut omia esityksiäni kirkolla jo aiemmin. Ennen kuoroa musiikin harrastukseni laajeni

niin, että soitin kolmessa bändissä. Instrumentteina ovat matkan varrella olleet kosketinsoittimet, basso, rummut, huuliharppu ja monia muita. Nyt laulu on vienyt voiton muusta musisoinnista.

Helsinkikuorossa on hyvät ”fiilikset” ja hyvä ote harjoitteluun. Odotukseni ovat korkealla, sillä tiedän, että kuoro soi juhlakunnossa upeasti ja konsertista tulee erinomainen.”

Saludos de Málaga

Teksti ja kuvat: Salome Rydman

Olen opiskellut 9 lukukautta eli nelisen vuotta espanjaa Helsingin työväenopistossa ja syksyllä aloitin viimeisen jakson Fantastico-kirjasarjaa.

Alkutelvesta 2015 rohkaisin mieleni ja etsin netistä espanjan kielikursseja Espanjassa aidossa ympäristössä ja natiivin opettajan johdolla 50+ikäisille.

Ajankohtana, joka sopi minulle löysinkin Málagasta varttuneiden 50+ kurssin Malaca Institutosta. Matkapaketin järjestäjänä toimi TR-kielimatkat ja toteutti tosi hyvin. Kurssini ajankohta oli 25.5. – 5.6.15.

Malaca Instituto on hieman Málagaan ulkopuolella, mutta paikallisbussien etäisyydellä eli kulkuyhteydet olivat hyvät ehkä noin 8 km Institutosta ja maksu yhteen suuntaan 1,30 €, kymmenen matkan sarjalipulla vielä edullisempi. Taksi oli noin 7-8 €, joten kimpakyyti usein kannatti. Nimittäin bussipyssä oli aika kova nousu pienelle kukkulalle, jossa kampus sijaitsee, vaikkei matka ollut pitkä.

Kurssi oli siis 50+ ikäisille ja meitä kutsuttiin Master clase-ryhmäksi.

Testin jälkeen ryhmässäni oli 6 naispuolista iältään 58-65-vuotia kolleegaa. Yksi tanskalainen, kaksi ruotsalaista, yksi saksalainen ja yksi saksaa puhuva sveitsiläinen. Saksalaisen Andrean kanssa meistä tuli kirjeenvaihtokaverit eli meilaillaan saksaksi kuulumisia. Ainuttakaan suomalaista en nähnyt enkä kuullut tämän kahden viikon aikana. Onni minulle, koska espanjan opintojen lisäksi sain/minun piti kuulla, kerrata ja puhua ruotsia ja saksaa. Yhteistä meille oli tietysti englanti, jota kaikki puhuivat hyvin ja jolla me keskenämme vaihdoin ajatuksia. Keskustelimme usein tosi vilkkaasti verraten käytäntöjä maidemme välillä. Opettajammekin tiukan paikan tullen suostuivat kuuntelemaan englantia, mutta kärsivällisesti selvittivät ongelman espanjan kielellä. Oikein hyvä niin, koska espanjaa oppimaanhan sinne oli menty. Välillä kyllä viuhdottin käsillä ja teatterin keinot otettiin käyttöön esimerkiksi näyteltiin vaikkapa ratsastajaa (a caballo) ”kopoti kop” ja tietenkin sitten naurettiin paljon. Kun kaikki tekivät virheitä ja kokivat muistimenetyksiä, niin nauru rentoutti ja uskalsi yrittää uudelleen. Oli siis selviydettävä. Erittäin mielenkiin-

toista oli, kuinka kukin sen teki, mutta hauskaa oli ja ilmapiiri pysyi ryhmässä hyvänä. Iloisella mielellä oppii paremmin.

Tuntien kesto oli 50 minuuttia ja sitten 10 minuutin tauko. Tunnit alkoivat aamulla 8.30 ja päättyivät 11.20. Aika kului niin nopeasti, että hämmästyimme aina, kun päivittäinen opetus päättyi. Niin intensiivistä ja mielenkiintoista se oli. Tuntien jälkeen oli lounastauko ja siesta. Lämpötila oli nimittäin +28 C varjossa ja parhaimmillaan +36 C auringossa.

Opetustiloissa ja hotellihuoneessa oli kuitenkin hyvä ilmasto, joten tuskailta ei tarvinnut. Huoneet olivat hyvätaoisia, minun huoneessani oli jopa jääkaappi ja todella siistiä oli myös. Siivoojamme Manuela lauleskeli siivotessaan.

Opettajat olivat erinomaisia ja osasivat ottaa meidät varttuneet ulkomaalaiset pedagogisesti erittäin hyvin huomioon ja vieläpä iloisella, energisellä tavalla unohtamatta huumorin elähdyttävää vaikutusta. Myös kotitehtäviä oli, mutta ei stressaavasti.

Iltapäivisin ja viikonloppuna oli

tarjolla ohjelmaa riittämiin ja valittavana monipuolisesti. Vain jotkut olivat lisämaksullisia, yleensä nämä ohjelmat kuuluivat kurssin hintaan mutta olivat tietenkin vapaaehtoisia. Ohjelmat ja opastukset olivat espanjankielisiä, joten oppimista riitti.

Tarjolla oli elokuvia, joissa oli puhekielenä espanja ja lisäksi suhteellisen hitaasti kulkeva samanlainen teksti, joten siinäkin saattoi harjoitella ja se toimikin hyvin. Monet kävivät flamenco-tanssikursseilla. Minä valitsin heti alkuun Málagan kaupunkikierroksen tutustuakseni kaupunkiin tulevia päiviä ajatellen. Minulla oli aiemmin mielikuva, että kaupunki on pelkkä rantaturistikohde. Se mielikuva osoittautui vääräksi. Kaupungissa on kulttuuria todella mittavasti puhumattakaan historiasta. Myös kauniisti kukkivia jakarandapuita oli tuohon aikaan kaupungin puistoissa runsaasti. Kaupungissa oli lilan sävy. Kuuma oli, mutta ihana Café Granizado eli jäähilekahvi maistui virkistävästi.

Museoita oli runsaasti, joten valinta oli vaikeata. Picasso tietenkin oikeutetusti omassa syntymäkaupungissaan. Museo Ruso eli venäläinen museo, jossa oli lähinnä taidetta eli venäläisten taiteilijoiden maalauksia. Näytteillä oli sekä klassikoita että teoksia sosialistisen realismin aikakaudelta, mutta myös modernismia. Näyttely oli hyvä ja runsas. Kannatti käydä.

Mielenkiintoinen oli myös Museo del Vidrio. Se sijaitsi, kuten oppaamme sanoi vanhassa keskiluokkaisessa kodissa. Tässä ”keskiluokkaisessa” kolmikerroksisessa linnassa, jonka patiolla oli suihkulähde, kaupungin keskustassa oli siis asunut porvaristoon kuulunut perhe. Museossa oli esineistöä tuolta ajalta, mutta ennen kaikkea kristallia ja lasidesignia.

Ja yllätys. Vidriossa oli pieni vitrii-

ni suomalaista lasidesignia; Aaltoa, Sarpanevaa ja Wirkkalaa. Vitriinistä oli ihan oma monella kielellä näitä suomalaisia taiteilijoita esittelevä esite. Olinpa iloinen ja ylpeä. Käynti katedraalissa, kaupungin ehkä tärkeimmässä maisemanmuodostajassa, oli vaikuttava. Siellä järjestetään myös konsertteja, mutta aikatauluuni ei valitettavasti mikään aika sopinut. Jokin toinen kerta siis.

Yksi retkistämme oli Ruta del Aceite, oliiviöljyreitti. Tie vei läpi valtavien oliivipuuviljelmien kautta Axarquía regioonis (alueella) sijaitsevaan Riogordon kylään, jossa tutustuimme öljyn puristamiseen. Tuotanto oli miljoonia litroja öljyä. Myös ekologisesti tuotettua. Ostin pari pulloa kotiin tuomisiksi ja hyvää on. Kylässä vietettiin myös etanapäivää. El día de caracol. Olisipa ollut kiva osallistua. Matkamme kuitenkin jatkui majataloon, jossa söimme alueelle tyypillisen lounaan; friteerattuja kasviksia, papu- ja kasviskeittoa sekä paahdettua kanaa. Todellakin kanaa eikä pakkolihotettua broileria. Hyvää leipää ja viiniä ja isäntä viihdytti meitä laulamalla kaihoisasti nuoruudesta ja rakkaudesta. Liekö muistellut omaa nuoruuttaan.

Erittäin mielenkiintoinen oli retkemme Rondaan. Ronda on vanha antiikkinen kaupunki noin 100 km Málagasta länteen. Sen historia ja geologia on mielenkiintoinen. Upeita maisemia. Kannattaa etsiä googlsta haulla ronda spain. Sieltä löytyy hienoja kuvia esimerkiksi Guadalquivirin joenuomasta, joka on syöpinnyt huimaavan syvälle maaperään. Minulla ei ole kuvia tähän liittää, koska en uskaltanut horjua siellä muureilla kuvaamassa!! Myös valkoiset kylät ja valkoiset vuoret/Sierra de las Nieves ovat näkemisen arvoisia. Googlsta löytyy myös tietoja, kuinka Rondaan pääsee matkustamaan esimerkiksi Madridista junalla.

Rondan vanha silta on tunnettu siitä, että se on se silta, jota käytettiin ”Kenelle kellot soivat”-filmin kuvauksissa. Muutoinkin Hemingway vietti paljon aikaansa Rondassa. Toinen kuuluisuus Rondassa oli Orson Welles. Hänen mukaansa nimetyssä puistossa kävelimme.

Kaupunki oli pitkään morojen eli maurien hallussa, josta ajasta on jäljellä linnoituksia ja komea linna, joka toimii nyt museona. Kaupungissa on myös Espanjan vanhin ja yhä toimiva härkätaisteluareena, jonka edessä olevalla aukiolla seisoo suuri mustaa härkää esittävä patsas.

Eräs hauskimista aktiviteeteista oli kokkikurssi, jolla yhtenä päivänä ihan oikean kokin ohjeitten mukaan valmistimme itsellemme erittäin herkullisen lounaan instituutin opetusravintolassa. Lounaaksi teimme simpukkasalaatin ja andalusialaisen kalakeiton kera merenelävien. Jälkiruuaksi valmistimme herkun nimeltään torrijas. Siitä ei sokeria, kermää eikä rasvaa puutunut ja se tarjoiltiin vielä sabayonkastikkeen kera. Luin jostain, että ne ovat kuin meidän köyhät ritarit. Mielestäni vertaus ontuu pahasti.

Muutenkin paikallinen ruoka oli maittavaa kera todella tuoreitten vihannesten ja hedelmien. Minulle maistuivat erityisesti gambakset ja muut mariscot padassa kera öljyn ja valkosipulin. Kuumassa ilmatossa maistui myös cava ja valkoviini, joiden hinta-laatusuhde oli erinomainen.

Matkani onnistui mahtavasti. Kelpaa sitä marraskuussa muistella. Kiitän myös Zachris Castrenin Säätiötä, joka osallistui tämän elämykseni onnistumiseen.

Hyviä ja mielenkiintoisia opiskelua ja kulttuurihetkiä!

Salome

Opiskelija 66-v

takasivu